

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
18:33	18:47	18:53	18:43	18:36	18:52	18:47	18:55	18:54	18:36	כניסת שבת
19:52	19:51	19:51	19:52	19:50	19:53	19:53	19:51	19:52	19:50	יציאת שבת
20:26	20:30	20:28	20:26	20:29	20:27	20:29	20:28	20:28	20:29	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבכני דרשו

דף היומי: בבא בתרא פד - ז | משנ"ב: מסימן ר"א סעיף ג' עד עד סימן ר"ג | מוסר: שם עולם פרק ו' עד פרק ז' והנה כל זה כתבנו | קנין חכמה: יש מתבייש אם ימנעו' עד שער האהבה ו'אהב רעיו'

יום המישיי כד ניסן תשע"ז | פניני פרשת שמיני | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu
דרשו ד' ועזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

כשהיה בן שלושים, בעקבות חולי של בתו קיבל על עצמו כמה קבלות, בתוכם קבלה שלא ליטול ידיים רק לסעודה של מצוה וכך עשרות שנים לא אכל כי אם מסעודת מצוה

פרק מיוחד בגדלותו של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

שכן לא היה מה שידבקם, לא ברור מה היתה הסיבה שאכלם האם היה זה שלא להנות מעוה"ז או משום שנזהר ממאכלים שיכולים להפריע למצב של גוף נקי בהיותו מניח תפילין בכל שעות היום, כך או כך למד אותו תלמיד על דרגת פרישותו של רבינו שאכל דגים אלו בלי שום טעם בקביעות עשרות שנים. כמו כן תלמידו הג"ר משה לואיס ראש ישיבת שערי חיים היה מביא לו מדי יום מאפה אותו הכינה רעייתו הרבנית, מאפה שנעשה מחומרים בריאים בהדרכתו, קמחים ודגנים, שמרי בירה וכד' כמעט בלי טעם. כששאלה מישהו פעם איזה טעם יש לתערובת כזו? התפלל על השאלה, והשיב איני יודע, זה טעים ובריא!

דבר נוסף, היו מביאים לו בשיעור כוס קפה מהביל להרוות צמאונו בשעת השיעור. מעולם לא שתה את הקפה כשהוא חם וטעים, תמיד שתהו כשהיה קר, לא ברור האם היה זה בכוונה או שהיה שקוע בשיעור ושכח או שעשה זאת כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה שכידוע דעת הפוסקים שלא מברכים כששותים כוס רותח ומהביל שלא ניתן לשתות ממנו רביעית בבת אחת. כך או כך, ראו שלא נהנה מכוס שתיה רותח. שוקולד זה טפל?

היו תקופות שהיה משתמש בשוקולד במקום סוכר כממתיק הקפה, אמרו אז שעשה זאת בהמלצת רופאו שאמר לו שבשוקולד ישנה תכונה שהוא ממריץ את הדם ונותן אנרגיה לגוף. תלמידים משוויץ היו מביאים לו משם שוקולד כשהגיעו והיה מודה להם על כך ומברכם. היה בזה משהו לא מובן בהתאם לכל הנהגתו הידועה בישיבה להתרחק מתענוגים ומותרות וכאן מביאים לו דווקא שוקולד משוויץ. מספר תלמידו הג"ר משה לואיס: פעם היה לרבינו ספק האם ברך על הקפה, הציע לו רבי משה שיקח חתיכת שוקולד ויברך עליה שהכל ויוציא את הקפה, רבינו התפלל לעומתו, שוקולד? הרי זה טפל לכוס קפה, איך יפטור אותו?

כידוע בסביבות גיל שלושים בעקבות חולי של בתו קיבל על המשך בעמוד הבא >>>

"ואת הנחיה אשר תאכלו" (ויקרא י"א, ב')

למרות שגדל באמריקה החומרנית והנהנתנית ואולי דווקא משום כך קידש רבינו עצמו ומגיל צעיר הרחיק את עצמו מהבלי ותענוגי עולם הזה מחשש שהם עלולים להפריע לגדילתו וצמיחתו. מרגלא בפומיה לחזור על דברי רז"ל שהתורה מעלה מטומאה לטהרה, מטבע הדברים דרגת קדושתו ופרישותו של אדם רם המעלה הינה בהצנע לכת ורב הנסתר בה על הגלוי, שכלל שראו וידעו ידע להסתיר מעיני כולם את פרישותו מהנאות העולם הזה, הוא עצמו לא נתפס בעיני הציבור כאדם פרוש מעולם הזה, והיה נראה טבעי עם כל אדם שהוא, אך אדרכה במקום שאתה מוצא ענוותנותו שם גדולתו וחסידותו.

מר רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

במשך השנים הראשונות בארץ ישראל ישב רבינו עם הבחורים בכל שעות היממה משעות הבוקר המוקדמות ועד שעות הלילה המאוחרות ואז הם ראו גם את מנהגו במאכליו שהיה אוכל בפרישות, במידה מצומצמת מאד ולא אחת כשהביאו לו את האוכל היה מוריד מראש חלק ממנו, ומורה להעבירו לצלחתו של חתנו הג"ר חיים דב שיהיה לו כח בשקידתו העצומה או שהעביר זאת לאחרים, תלמידים וכד', ולעצמו השאיר מעט מאד. כך מעידים

רבים שבמשך השנים היה מוריד ממה שהרבנית שמה לו, כאשר ברור היה לו שלא תדע מזה, לאחרים, כך גם בבתים שהתארח ונתנו לו כיד המלך כראוי לאורח שכזה, חיפש ומצא שעת כושר כשלא ראו וביקש מאחרים שיאכלו חלק ממנתו.

מלבד זאת היה לו בישיבה במשך שנים רבות כופתאות מיוחדות שהיו עשויות מדגים טחונים שזה היה מאכלו. סיפר אחד התלמידים שנכנס פעם למטבח הישיבה וראה את הטבחית עוסקת בבישול קציצות אלו ומתוך סקרנות ביקש לטעום מהם. התברר שטעמם היה תפל מאד מאד, שכן לא היה בהם שום תוספת, קמח או מלח או תבלין אחר, וצריך היה להזהר שלא יתפוררו במהלך הבישול

מהיכן היה למרן הגרי"ש אלישיב כסף לחתן את בתו הגדולה?

הרב אהרן כהן

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל (ויקרא ט', א')
כתוב במדרש (בד"ר י"א, ח'): "אמר ר' עקיבא נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפיים, כך ישראל אינם יכולים לעשות דבר חוץ מזקניהם". יכולתם של גדולי ישראל לראות

ולהבחין בדברים שאנשים רגילים אינם יכולים לראות, נובעת מחכמת התורה שיש בהם, שהופכת אותם לנקיים מכל הדברים החיצוניים והאישיים, ואין להם אלא רק דעת תורה.

על ידיעותיו העמוקות של מרן החזון איש והתמצאותו המופלאה בכל תחום ועניין במכמני החיים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סימן

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

ג' (ג) הגאון ר' שמואל הלוי ואזנר זצוק"ל, שברור לו שיכולת זו הגיעה לו מכח לימוד התורה לשמה, כמבואר בפרקי אבות, שהוא אחד הסימנים שמגלים לו רזי תורה, והיינו סודות התורה, שא"א בשכל האנושי לעמוד עליהם, את זה מגלים לו במתנה מן השמים. כאשר הגיעה בתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, מרת בת שבע ע"ה לפרקה, לא היה לו לתת עבורה מאומה לנדוניה. כידוע, באותו זמן, המצב הכלכלי ששרר בבית, היה בכי רע. בני משפחת אלישיב חיו בדחוקות ועניות נוראה, הכסף שקיבל הגרי"ש מ"אהל תורה" ומ"תפארת בחורים" הספיק בקושי לצורכי אוכל נפש, להביא לחם לבני ביתו.

לאחר שהוצעה הצעת השידוך של רבי חיים, נפגשו בני הזוג מס' פעמים, ואז הגיע הזמן לדבר על הכספים. לשם כך נסע הגרי"ש

אלישיב לב"ב, כדי להיפגש עם אבי החתן מרן הסטייפלר על הנושא הכספי ועל שאר הדברים הקשורים לשידוך.

מרן הסטייפלר אמר למרן הגרי"ש אלישיב שהוא מעוניין לקבל דירה עבור בנו. אמר לו מרן הגרי"ש: "הבן שלכם אכן מאד חשוב, אולם בתי גם היא חשובה. אמנם נהוג שצד הכלה נותן יותר, אולם לא הכל..."

ענה לו מרן הסטייפלר: "בחדר הסמוך יושב גיסי מרן החזו"א, בא נכנס ונתייעץ עמו". שמע מרן החזו"א את שניהם ושאל אותם: "האם תקבלו את מה שאני אומר לכם?" השיבו שניהם בחיוב, לקח החזו"א פתק וכתב עליו: "התחייבות מצד הכלה לתת דירה".

מרן הגרי"ש התפלא מאד על ההכרעה החותכת, ושאל את מרן החזו"א "מאי חזית?", חייך מרן החזו"א ואמר לו: "את כל ההנהגות שנהגת עד היום תמשיך כרגיל, אל תעשה שום השתדלות להשיג כסף עבור הדירה, אלא שהדירה תגיע דרך הצינור שלך".

שמע מרן הגרי"ש וקיבל. חודש ימים לפני החתונה הגיע שליח ממרן הסטייפלר למרן הגרי"ש, לשאול אותו מה קורה עם הדירה, ענה מרן הגרי"ש לשליח: "לך למרן הסטייפלר ותזכיר לו את מה שהחזו"א אמר..."

כששמע זאת מרן הסטייפלר, נכנס לביתו של החזו"א ואמר לו: "המחותן אמר שהוא שומע למה שאמרתם לו, שעליו להתנהג כרגיל, ולא לעשות השתדלות בדבר".

אמר לו מרן החזו"א: "למה באמת הלכתם אליו? עליכם ללכת לחמיו, מרן ר' אריה לוי, ולומר לו שבעוד חודש החתונה, ואין עדיין דירה". אכן כך עשו, ורבי אריה לוי השיג את הכסף וארגן להם דירה...

<< המשך מעמוד הקודם

סב לפתע על עקביו וחזר לאולם, לא היה מובן מדוע הוא חוזר, הלך תלמיד אחד בעקבותיו וראה שהוא מחליף את צלחת העוגות באחרת. שאל התלמיד, ילמדנו רבינו מה העניין וענה: "סיז גיווען צו גוט", "זה היה טוב מידי", כנראה ההסבר, שאכן אכל משיירי מצוה, אבל אם לקח עוגות מפוארות, אולי חשד עצמו שלוקח מפני טעמים הערב ולא כדי לאכול משיירים של מצוה.

כך באוכל וכך בכל ענייני עוה"ז ראו איך שההביל את כל ענייניו וגם כשהתארח בביתם של שועי ארץ ועברו דרכו סכומי כסף גדולים ושמה בזה שהשיגם לכלכלת הישיבה, ההביל את החלק הגשמי שבזה ורק מה שיוכל להשתמש בזה לישיבה או לרוחניות. כמה פעמים כשנכנס לחתונות מפוארות היה אומר לבחורים, עוד כמה שעות אפילו מפות לא יהיו כאן לשולחנות. פעם לקחו אחד הגבירים שביקר בביתו לאיזה גינה מרהיבה ומהודרת ביפויה, מתוך מחשבה ששם ינוח וירגע, הרי בלאו הכי הוא לומד, לאחר שאותו אחד הלך התחנן רבינו למלווי שיקחו אותו משם, כששאלהו לדחיפות העניין, ענה שוב: זה יותר מידי!

רבי אברהם שקלאר ששימש את רבינו במשך תקופה בשעות הצהריים סיפר, שכאשר החל את תפקידו הודרך לבדוק קודם שמגיש לפניו את החלב להריחו אם אינו חמוץ ומקולקל, שכן רבינו עצמו לא יבחין בזה והדבר עלול להזיק לו.

(מתוך 'מגדלתו ומרוממתו')

עצמו כמה קבלות, בתוכם קבלה שלא ליטול ידיים רק לסעודה של מצוה וכך עשרות שנים לא אכל כי אם מסעודת מצוה, בשנים מאוחרות היו בני המשפחה ותלמידים מביאים לו אוכל מסעודות מצוה שעשו, גם כשלא השתתף בהם כדי שיוכל ליטול ידיים. גם במאכלים אחרים העדיף לאכול משיירי מצוה, שבת או סעודות מצוה. גם במה שכן אכל ראו לא פעם שהקפיד על תענית הראב"ד, דהיינו שהיה משאיר בצלחת מעט אוכל שלא אכל או שהיה מפריש מראש או שהשאיר בסוף המנה.

"זה יקר מידי"

אחד מתלמידיו עשה פעם לרבינו קידוש בשבת בבוקר. לאחר הקידוש שלח ידו לקחת עוגה מהצלחת, לפתע משך ידו מעוגה טעימה שהיתה שם ולקח פשוטה יותר ופלט: "סיז צו טייער", "זה יקר מידי". לרגע לא הבין התלמיד מה נוגע מחירה של העוגה בחנות לעכשיו. אולם מיד הבין שלא דיבר על מחירה של פרוסת העוגה בחנות, אלא התכוון לדברי מרן הגרי"ש סלנטר שהעולם הזה הריהו כבית מלון יקר, שכשם שבמלון משלמים על כל דבר קטן סכום רב, שכן התשלום אינו על המאכל אלא על כל הפאר וההדר של המלון, כך בהנאה מחיי עולם הזה התשלום על ההדר בשימוש בגשמיות הבריאה.

פעם כאשר יצא רבינו מברית מילה של אחד מאברכי הישיבה. כדרכו נטל רבינו צלחת משולחן העוגות כדי שיהיה לו אוכל משיירי מצוה והלך עמו בדרכו לרכבו, כאשר כבר היה קרוב לרכב

היה זה כאשר אברך שובבני, הציע לו גלידה לכבוד ראש חודש, בענוותנותו לא עשה מבקשתו עסק והסכים בטבעיות האופיינית לו... האברך הביא גלידה בצלחת, ואז ר' אברהם החכים מולו

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל בעבודה עילאית גם בעת מאכל ומשתה

רשות מפורשת, שמא המלח שייך לו, ולא לראש הישיבה, כי זכה במלח כאשר הביאו לו מהמטבח את שקית המלח, ואיך יטול קמצוץ מלח ללא רשות?!... פניו היו נבוכות. תוך כדי הבחין כי ליד המלחיה שלא עמדה יציב, מפוזר מעט מלח שנפל, את פיזור זה חפן לתוך כפו באומרו, שמעט מלח מפוזר בצורה זו וודאי מותר ליטול, כיון שבכל מקרה המלח יזרק לאשפה, והרי הוא כהפקר. הבחור ליווה את הרב בברכת לילה טוב, ונטל כמה גרגירי מלח בכף ידו הצעירה, כדי למלוח בהם את תבשילי חייו - ללמוד ולהשכיל מדרכי רבו.

שח אחד מתושבי חדר 33: פעם הבחנתי כי בצידי השולחן נותר מאכל, שנותר מסעודת הצהריים של אמש, סידרתי את השולחן, וכמובן שהוצאתי את שיירי ארוחת צהריים של אתמול לאשפה. כאשר הרב נכנס שאל "איפה מנת האוכל שהיתה כאן?" תמהתי שהרב בכלל מתעניין באוכל, "בשביל מה הרב צריך את זה?!" "היום ראש חודש ושמרתי את זה מאתמול, שיהיה לסעודת ראש חודש"..." (כמבואר מנהג המדקדקים במשנ"ב סימן ת"ט סק"ב) התנצלתי בפניו וסייעתי לו להשיג מאכל אחר לכבוד ראש חודש...

כיון שביקש להוסיף מאכל לכבוד ראש חודש, היה יוצא לחנות לקנות דבר מה - מה שראה מול העיניים על המדף בחנות, ומה שהמוכר בחנות המכולת הציע לו. בתקופות האחרונות שתי יין לכבוד ר"ח. הוי עובדה שהוא מיהר, והמוכר הציע לו גלידה, הוא לקח שילם ויצא, הניחה בחדרו על השולחן, עלה לבית המדרש ללמוד, ושכח מהעולם ומלואו. לפני שקיעת החמה נזכר כי עדיין לא אכל את המאכל לכבוד ראש חודש, ירד לחדרו במהירות, וכמובן מצא כי הגלידה נמסה על השולחן (מפי עד ראיה).

מספרים כי פעם היתה לו כוונה להמיס את הגלידה... היה זה, כאשר אברך שובבני, הציע לו גלידה לכבוד ראש חודש, בענוותנותו לא עשה מבקשתו עסק והסכים בטבעיות האופיינית לו... האברך הביא גלידה בצלחת, ואז ר' אברהם החכים מולו, והחל בדיון מרתק בהלכה, אודות ברכה על גלידה: ממה היא עשויה ואיך המרכיבים ישפיעו על הברכה של הגלידה, האברך העמיק גם הוא איתו, ועד שהדיון ביניהם הסתיים, היא נמסה, וכך אכלה מתוך הצלחת, ושיבח את הנותן בחום על הגלידה המיוחדת שהעניק לו...

סיפרו בישיבה. כי בערב קיצי אחד הבחור שישן בחדרו אכל על שולחנו גלידה, ובדיוק באותה שעה הגאון ר' אברהם נכנס: "הגלידה נמסה, אין לי מקרר, אולי הרב יטעם גם הוא מהגלידה שקנית" הציע לשר התורה (שובבות נעורים)... ר' אברהם לא סירב, אלא קיים בעצמו 'ונפשי כעפר לכל תהיה', ומלבד זאת, היתה לו לר' אברהם זצ"ל גאונות מיוחדת איך לא לעשות עניין מנושא האכילה, לא לעסוק סביב האוכל בגינוני פרישות ולא גינוני צדקות, אלא לתת תחושה כי האוכל אינו נושא מרכזי שיש לדון

המשך בעמוד הבא >>>

"זאת החיה אשר תאכלו" (ויקרא י"א, ב')

כאשר היה סמוך ובטוח בכל הפניות ההלכתיות, אכל עוף ובשר, אך היו שנים ארוכות, שמשום מה החמיר, וממילא בכל הארוחות אכל ירקות ומוצרי חלב, ביצה ולחם, וחוזר חלילה. לאחר נטילת ידיים והמוציא, תחילה אכל את הלחם בדקדוק ובמחשבה (אכילת המוציא "בכדי אכילת פרס") ומכאן ואילך, קשה לדעת אם מחמת עינו בתורה לא ידע כל עיקר מה מכניס לפיו, או שאיבד בכלל טעם כל שהוא באוכל, מה שהיה נראה בחיצוניות כאילו היתה לו עבודה נעלמת ועילאית בעת האוכל. אם היו מכינים לו לדוגמא, מגש עם פרוסות לחם, קוביית חמאה, סלט, ריבה, גבינה, חלב ומים וסוכר, אכל לפי מה שהיה מונח על המגש: גבינה, סיים, אכל את גוש החמאה - הכניס לפה וסיים, אח"כ סלט הירקות, לאחר מכן ריבה. ממש כך - אחד אחרי השני, מתוק או חריף. בסבלנות, בנעימות ובפשטות, מה משנה איך הויטמינים נכנסים לגוף... כל זאת ללא גינוני פרישות ויחוד ייחודים חיצוניים, אלא ר' אברהם כמו שהוא כאילו לא קרה דבר. גם בבית אכל כך, ואף בסעודות שבת - לא לפי הטעמים וצורת האכילה המתבקשת למי שטעמו בפיו. אכל ושבע לכבוד שבת בלי להתייחס כלל לפרטי המאכלים. (ועם זאת היה משבח את הרבנית שוב ושוב "כמה שהאוכל טוב, מחזק את העצמות", "נפלא ממש" ועוד נוסחאות מעומקא דליבא).

בנוסף מעיד תלמיד מובהק: "כארבע שנים הייתי חברותא שלו, ופעמים רבות בשעת ארוחת צהריים הביאו לו אוכל חם, אך מעולם לא אכל חם. מהצד היה נראה שאין לו בכך שום כוונה, אלא פשוט אחז תמיד באמצע המהרש"א או הרשב"א ולא הפסיק ללמוד וממילא האוכל איבד את חומו. אבל יתכן מאד שהיה לו בזה דקדוק הלכה כל שהוא או שבירת תאוות האכילה וכיוצ"ב, וכדרכו להסתיר להעלים הנהגותיו בקודש.

...

לילה אחד קרוב לחצות, הבחין אחד הבחורים כי הרב פוסע בין חדרי הפנימיה ועל פניו מתוח מבט של חיפוש. אולי עוקב אחרי בחור, שמא מחפש את אחד הבחורים - מקרה לא מצוי. השעה היתה מאוחרת. הבחור ניגש אליו בהססנות "הרב מחפש מישהו?" ר' אברהם השיב, כי עדיין לא סעד את סעודת הלילה כי אין לו מלח לטבילת המוציא, וכיצד יטול ידיים אם אין מלח?! וכעת הוא בחיפושים אחרי מלח (סיכויים קלושים).

הבחור נעמד לעזרתו לגייס את המלח הנכסף... ר' אברהם ניסה את מזלו בחדר של מגיד השיעור רי יוסף וייס זצ"ל, אולי שם יש מלח, ואכן הנה הם מצאו בארון בצידי החדר מלחיה עם מלח שהביאו ממתבח הישיבה לחדרו של הרב וייס, אלא, שבשעה מאוחרת כזו הרב וייס לא היה בחדרו, ואיך יטול את המלח ללא

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל

גיבש עורך הדין במוחו רעיון שטני, כאשר התכונן היהודי לעלות באחד הדיונים אל הדוכן, ולהציג את טיעונו, צבט אותו עורך הדין צביטה עזה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הנהגת הקב"ה עם ברואיו במדה כנגד מדה, שניתן לראות אף בימינו.

יומיים לאחר ששב מורנו בעל ה'אילת השחר', הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן ממסעו במוסדות התורה של אמריקה, בחורף תשס"ה, צלצל הטלפון בביתו, על הקו היה אדם שמימן את כל הוצאות הטיסה של ראש הישיבה ופמליתו, וכן את שהותו הממושכת ביבשת האמריקנית.

הגביר סיפר להגרא"ל שטיינמן דבר מופלא. לפני שראש הישיבה הגיע לאמריקה, הודיע האיש למזכירתו שכיון שיהיה עסוק מאד במהלך הביקור, הוא מתכוון לעזוב את המשרד למשך שבועיים, ונתן לה הוראות לביצוע.

אחת ההוראות היתה למכור מניה שהשער שלה בבורסה עלה, ואפשר עתה להשתכר מכך רווח עצום. הוא גם הורה למזכירה שבמהלך השבועיים הבאים לא תעביר אליו אף שיחת טלפון.

מיד לאחר תום הביקור, חוזר האיש למשרדו ובקושי הצליחה להוציא מפיה הודאה ששכחה לבצע את ההוראה הזו.

הגביר מתקשר לבורסה כדי לברר מה עלה בגורל המנה ולהזדרז למכרה עתה, ומה מתברר?

עקב שינויים בשוק הנפט העולמי, עלתה המניה ממש עכשיו בעשרות אחוזים!!!

דבר שאינו מצוי כלל, כידוע בבורסה האמריקנית. וכך התעשר האיש ביום אחד בהון עתק.

אם היתה המזכירה מוכרת את המניה באותו יום שביקש לא היה הרווח נכנס עתה לקופתו.

כיון שראה השי"ת את מסירותו לראש הישיבה, ואת הכספים המרובים שהזיל מכיסו על מנת שביקורו של הגרא"ל יעלה יפה נתן השי"ת בראשו להודיע למזכירה שלא תעביר לו שום טלפון (כי אם היתה מתקשרת אליו במהלך השבועיים הוא היה שואל אותה אם מכרה את המניה), וכך יצא שבסופו של דבר המניה לא נמכרה, ובחשבונו עלו רווחים אדירים.

(הגדה של פסח חישובי חמד)

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

הייטב בְּעֵינֵי ד' (ויקרא י' י"ט)

בארצות הברית פורסם על עורך דין ידוע, לא-יהודי, שנתקף בשיגעון נורא, עד שמת לפתע במיתה משונה מאד, ואיש לא ידע מה היה הגורם לכך. העיתונים בחו"ל דיווחו בהרחבה על מיתתו של עורך הדין, והקהילה המשפטית גם היא נתקפה בהלם לאחר הארוע. אכן, מי שהסתכל רק על מקרה המוות המוזר ולא השקיק על הארועים שקדמו לו, מתוך אספקלריה של אמונה, לא יכול היה לתפוס על מה ולמה מת העו"ד במיתה שכזו. רק אדם המהלך בהרגשה ברורה שיש בורא לעולם, ואין עוד מלבדו, הבין כבר את הקשר בין מקרה אחד לשני.

יהודים המתגוררים באזור ספרו לנו שכמה שנים לפני שעורך הדין ההוא השתגע ויצא מדעתו, הוא ייצג אחד מלקוחותיו שתבע יהודי למשפט. מיד בתחילת המשפט ראה עורך הדין לאן נושבת הרוח, והבין שהצדק נמצא לצדו של היהודי.

כיון שנשכר על ידי הצד השני, ורצה לשלשל לכיסו את השכר הגדול החליט להוכיח בפני השופט שהיהודי הנתבע אינו שפוי בדעתו. בדרך זו הוא ביקש להראות בפני השופט את צדקתו של הגוי. אבל מה עושים כאשר גם את זה אי אפשר להוכיח, שהרי מדובר ביהודי שפוי בהחלט? – גיבש עורך הדין במוחו רעיון שטני, והחליט לממשו. כאשר התכונן היהודי לעלות באחד הדיונים אל הדוכן, ולהציג את טיעונו, צבט אותו עורך הדין צביטה עזה מאחוריו, וכדי שלא יזהו אותו כמי שעשה את המעשה – ביצע את הצביטה בזריזות ידיים גדולה...

מרב כאב, החל היהודי, שהיה בדרכו לדוכן לצעוק ולקפוץ בתוך אולם המשפט הכאב היה כל כך חד, שבמשך דקות ארוכות לא הצליח להרגע, וכיון שעל פניו לא היתה צריכה להיות לו כל סיבה לצעוק, והוא לא הצליח לשכנע את השופט שאחד הנוכחים צבט אותו, יצא מופסד בדינו.

כל המעורבים במשפט ההוא, אולי הספיקו כבר לשכוח את הענין, אבל השי"ת לא שכח, ושילם לעורך הדין בדיוק כפי המגיע. מידה כנגד מידה.

וכיון שמידה טובה מרובה הבה נשמע כיצד משיב הקב"ה ליראיו, במידה כנגד מידה.

של הגלידה, תרתי משמע. אגב, מקורביו ובני ביתו לא שמעו ממנו את המילה 'טעים' אלא טוב, מיוחד, בריא, מחזק, מצוין וכדומה.

(מתוך 'ויאמר הנני')

בו יתר על המידה, לאכול או לא לאכול היינו הרף!... והנה גם אז, ר' אברהם המתין כאילו בדרך אגב, עד שהגלידה נמסה ואכלה, אח"כ, הבחור הגדיל להשתטות ולהתעניין "הרב, האם היה טעים?" "תמיד מה שאתה נותן לי לאכול זה טוב, וגם אתה, אבל השאלה מדוע זה היה קר?!..." – הגיב ר' אברהם בזלזול אודות הקרירות

כשנכנסתי ראיתי יושב, ולפניו מונח ספר "משנה ברורה" שמעיין בו, ולצדו יושבים שני רבנים מפורסמים ודנים עמו איך לנהוג במשלוח גדול של בשר בלתי-מוכשר, בשווי רבבות דולרים, שנשלח משיקאגו לניו-יורק, ושלא כצפוי התעכב בדרך יותר מג' ימים

הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל בהתמסרות מוחלטת למען הזולת

להזכיר לו... פעם ארע שלאחר שגמר סעודתו, והרבנית הגישה אל השולחן "מים אחרונים" לברכת המזון, מרוב ששקע במחשבות שאל בחיך כשראה את המים: "ומה עם האוכל גופו?" הוא פשוט לא זכר, כי למעשה הוא כבר סעד והשלים ארוחתו...

ארוחת בוקר ביום חול רגיל

הג"ר שאול קראוויטץ ז"ל, תלמיד חכם חשוב מחניכי ברנוביטש, תיאר פעם מתוך חוויה אישית קטע קצר מן ההווי בבית רבינו - הווי של יום חול רגיל כפי שראו עיניו.

"באתי אל מעונו" סיפר "לפני הצהריים כדי לבקש שימליץ עבורי אצל רופא מגדולי המומחים. עקרת הבית הרבנית ע"ה אמרה לי שראש הישיבה סועד רק עכשיו ארוחת-בוקר וביקשה שאמתין בפרוזדור. אולם לפתע נפתחה דלת החדר שישב בו והוא הבחין בי. מיד קרא שאכנס ללא-דיחוי, כי בודאי זקוק אני לעזרתו, וחלילה לדחות אף לרגע..."

"כשנכנסתי ראיתי יושב, לפני עיניו מונח ספר "משנה ברורה" פתוח שמעיין בו, ולצדו יושבים אצל השולחן שני רבנים מפורסמים (אחד מהם היה הגאון רבי מרדכי סאוויצקי זצ"ל מבוסטון). יחדיו דנים עמו איך לנהוג במשלוח גדול של בשר בלתי-מוכשר, בשווי רבבות דולרים, שנשלח משיקאגו לניו-יורק, ושלא כצפוי התעכב בדרך יותר מג' ימים. יש מקום לשקול, דיברו ביניהם, אם הקירור במכונת מספיק כדי שיוכלו עדיין למולחו כעת ולהכשירו, והמקרה כנזכר כרוך ב"הפסד מרובה".

"בעיצומו של הדיון המסובך, והארוחה, והעיון ב"משנה ברורה", שאלני רבינו לחפצי. כשמעו במה מדובר, ביקש מתלמיד שנכח בחדר לחייג בטלפון אל הרופא שצריך להמליץ בפניו עלי. ביקש הלה לחפש בספרים את מספר הטלפון של הרופא בבית, אך ראש הישיבה ציטט באזניו את המספר מזכרונו, וכאשר לא נענה בחיג זה, אמר שבודאי הרופא שוהה כעת ב"קליניקה" שלו, וציטט שוב מן הזכרון את מספרו השני. ברגע שנוצר הקשר, דיבר עמו קצרות בחום וברגש, כעושה מצוה, והעניין שלי סודר על הצד היותר טוב".

מפקיר עצמו

כיוצא בזה סיפר תלמיד רבינו הג"ר שמעון הירש: באתי פעם אל ראש הישיבה קרוב לחצי הלילה, בענין סיוע לחולה, וראיתי מפקיר את עצמו לחלוטין כדי לעזור לזולתו. דלת דירתו היתה פתוחה לרווחה. אנשים לעשרות נכנסו ויצאו אחד אחרי השני. העפתי מבט לעברו והבחנתי ששפתיו כחולות מרוב מאמץ ורעב. אפס כי למרות שאזלו כוחותיו, לא חדל אף רגע מלפעול: ניהל שיחות טלפוניות, השיא עצות לשואלים ועזר לנזקקים, איש איש וענייניו, מבלי להיעצר.

(מתוך 'אש התורה')

"ויאמר אל אהרן" (ויקרא ט', ב')

סיפר הרב יהודה לייב ציוויאק ז"ל, שניהל את הלשכה של "בית מדרש גבוה" בבארא-פארק: במועד מסוים נסינו להנהיג קצת "סדר" בלשכת הישיבה, מכיון שרבינו היה עמוס מדי, ועבודתו למען "בית מדרש גבוה" סבלה מהפרעות, שכן עשרות פעמים ואפילו מאות(!) קריאות טלפוניות הגיעו אליו מדי יום ביומו. הסברנו,

אפוא, לאיש אשר על הקו שראש הישיבה עסוק עכשיו, אולי יואיל להתקשר בשעה יותר מאוחרת. אולם ברגע שהוא זצ"ל הרגיש בכך העיר לנו בהתמרמרות: "היתכן, יהודי מצלצל ואומרים לו שינסה שנית יותר מאוחר?! ראשית - אולי באמת העניין נחוץ ודחוף; שנית - היכן כבוד הבריות? אם יהודי פונה בטלפון - חייבים לענות לו מיד!"

ומה עושים כשמגיעים שני

צלצולים בבת אחת? גם לכך היה לו פתרון. יש במשרד שני מכשירי טלפון, וראש הישיבה מדבר בו זמנית בשניהם, עם שני בני אדם בבת אחת...

אכילה מהולה במרורים ולענה

אף בני ביתו, בראותם את רוב עמלו יומם ולילה ללא מנוחה, ומתוך שרצו לשמור על בריאותו, ניסו פעם למנוע אנשים מלהכניס אליו בזמן שהוא סועד ארוחתו, כדי שינוח קמעא לפחות באותם רגעים מעטים. אולם הוא לא הניח להם. משהרגיש אי-מי יושב בחדר הסמוך, שאל: "מדוע אין מניחים לו להכנס?!" וכאשר זוגתו הרבנית ע"ה טענה כלפיו: "הרי טרם אכלת היום, והשעה מאוחרת?!" השיב לה לפעמים ככעין התנצלות: "הלא כך קיבלתי מאבא (הכוונה לחותנו הגרא"ז), כשיהודי זקוק לך אסור לדחות אף לרגע, שלא יקרה חלילה כמעשה דנחום איש גמזו..."

כאשר ביקשו לנתק את מכשיר הטלפון בדירתו ללפחות בשעה שהוא סועד ארוחותיו, שלא יטרידוהו אז דורשיו המרובים, הרגיש מיד בשקט הבלתי-רגיל ותמה עליו, וכשנדע לו שהוציאו את ה"תקע" לא הסכים לכך: "וכי לשם שעשוע פונים אלי, הלא בטח הם צריכים לי". מאז ואילך נהג לבדוק כמעט לפני כל סעודה, האם לא ניתקו חלילה את הטלפון...

כה התגלגלו הדברים, שאף בזמן ארוחותיו מוקף היה תמיד באנשים שבאו אליו עם בעיותיהם, ואכילתו ברוב הימים מהולה מרורים ולענה מצרותיהם של ישראל. הוא התעמק כל כך בעניינים שלהם, עד שלעיתים תכופות שכח מן האוכל לחלוטין, והיו צריכים

מן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל

שאלתי את מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א האם מותר לערוך הכנסת ספר תורה בימי האבלות של ספירת העומר, בליווי תזמורת וריקודים של מצוה לכבוד התורה.

כולנו נוהגים שלא להאזין למוזיקה, קלטות ודיסקים, בימי ספירת העומר.

ישנם התוהים לפשר המנהג ומנסים להבין את שורשו ומקורו, הבה ונבין יחדיו מדוע לא מאזינים למוזיקה בימים אלו.

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א
ה"ר אליהו נחום זצ"ל עבד לפרנסתו במשך שנים רבות ובגיל 58 פרש לפנסיה מוקדמת. מאז החל ללמוד בכולל "בית דוד" בחולון, שבראשות הגר"י זילברשטיין שליט"א, במשך 11 שנים, עד לפטירתו בכ"ד אלול התשע"ה. רבי אליהו נחום הכין לדפוס את ספרו הנפלא "נפלאותיך אשיחה", ובו דברי אגדה והתעוררות על סדר פרשיות השבוע. את הספר הנלבב קיבלתי בפורים האחרון מנכדו הקרוי על שמו, (כמנהג עדות המזרח הקוראים לנכד על שם הסבא, בחיי חיותו) תלמידי החביב הבה"ח אליהו נחום נ"י, והנה סיפור נפלא מתוך הספר:

מזלו של בחור מבוגר, כבן 38 באחת הישיבות המפורסמות, לא שפר עליו. למרות השתדלותו בתפילה וקיום סגולות מצידו, לא זכה למצוא זיווג ולהקים את ביתו. השנים עשו את שלהן, ושערו של הבחור החל מלבין, דבר שגרם לו לגלח את זקנו, כדי שלא יראה מבוגר מדי. במהלך ספירת העומר, הוצע לו שידוך שבעבר "ירד" מהפרק. השדכן שהציע את השידוך, הזהיר את הבחור: "זקנך שזור בשערות לבנות. דע לך, שההצעה עלולה לרדת מהפרק, אם תבוא לפגישה, כשאינך מגולח". הבחור המבוגר נבוך ועלה למעונו של שר התורה, מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, וביקש לקבל היתר לגילוח הזקן בימי ספירת העומר, לצורך השידוך.

הלקט יושר הביא שרבו בעל היתרומת הדשן' הקפיד גם שלא לנגן ניגונים בפיו בימי הספירה, וכן מובא בספר יוסף אומץ שכך נהגו בקהילות פפד"מ, שלא לשורר בפה.

ובספר אורחות רבנו מובא שמרן הגרי"י קנייבסקי זי"ע אמר שלא מצינו איסור לשורר בפה בימי הספירה, אך בנו מו"ר מרן הגר"ח שליט"א אמר לי שאביהם הורה להם שלא לשיר בביתם, ורק בשבתות שרו זמירות ושירים לכבוד שבת.

נפסק בשולחן ערוך (תקס, ג) שאסור לשמוע כלי זמר בכל השנה, משום חורבן הבית, ומסקנת הפוסקים היא שאסור לשמוע מוזיקה מטייפ [בקביעות] בכל ימות השנה, שכאשר מהטייפ בוקעים מנגינות זמר, הרי זה ככלי זמר. וההיתר המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

ומהו דין שמיעת 'שירה וואקלית'?- מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל (שבט הלי ח"ח קכ"ז וכן מובא בקובץ מבית לוי בשמו) פוסק שגם שירה בפה, בלא ליווי כלי זמר, המוקלטת בטייפ, היא בכלל האיסור. וראו בספרי ויאמר שמואל במש"כ בענין זה. ואמנם, בספר 'הלכות חג בחג' של הגרמ"מ קארפ שליט"א, כתב על המנהג הנפוץ שלא להאזין למוזיקה בימים אלו והוא כותב ש"דבר זה לא נתפרש איסורו", כיון שהפוסקים רק אסרו ריקודים ומחולות של רשות, שיש בהם ריבוי התפעלות של שמחה יתירה, וברבים, הרוקדים יחדיו ברוב חדוה, אך לא באדם יחיד, המאזין לבדו למוזיקה, שאין בכך שמחה יתירה. אך הוא מוסיף

המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

ומהו דין שמיעת 'שירה וואקלית'?- מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל (שבט הלי ח"ח קכ"ז וכן מובא בקובץ מבית לוי בשמו) פוסק שגם שירה בפה, בלא ליווי כלי זמר, המוקלטת בטייפ, היא בכלל האיסור. וראו בספרי ויאמר שמואל במש"כ בענין זה. ואמנם, בספר 'הלכות חג בחג' של הגרמ"מ קארפ שליט"א, כתב על המנהג הנפוץ שלא להאזין למוזיקה בימים אלו והוא כותב ש"דבר זה לא נתפרש איסורו", כיון שהפוסקים רק אסרו ריקודים ומחולות של רשות, שיש בהם ריבוי התפעלות של שמחה יתירה, וברבים, הרוקדים יחדיו ברוב חדוה, אך לא באדם יחיד, המאזין לבדו למוזיקה, שאין בכך שמחה יתירה. אך הוא מוסיף

המשך בעמוד הבא <<<

מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי, שמע את הסיפור, והכריע שאין מקום להתיר את גילוח הזקן, למרות הרקע. "אם תשמור על ההלכה, תתארס בקרוב", אמר שר התורה שליט"א.

החליט הבחור לבטוח בה, ולקיים בפועל הלכה למעשה את הוראת חכמים, כי "הבוטח בה" חסד יסובבנו".

ואכן, לאחר שבוע ימים בלבד, שב אותו בחור למרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, כדי לבשר לו על אירוסיו, בשעה טובה ומוצלחת, לאותה בחורה שעימה נפגש, עם הזקן המאפיר של ימי הספירה.

***

שמיעת מוזיקה בימי ספירת העומר

כולנו נוהגים שלא להאזין למוזיקה, קלטות ודיסקים, בימי ספירת העומר בהם נוהגים מנהגי אבילות. ישנם התוהים לפשר המנהג ומנסים להבין את שורשו ומקורו, והנה, הבה ונבין יחדיו מדוע לא מאזינים למוזיקה בימים אלו.

כתבו הגאונים, הטור והשו"ע (או"ח תצ"ג) שנהגו שלא להרבות בשמחה ולהינשא בימי הספירה, בהם נפטרו תלמידי רבי עקיבא. וכתב המשנ"ב בשם האחרונים: "אבל לעשות ריקודין ומחולות נהגו איסור, וכל שכן בשאר ריקודין ומחולות של רשות, בודאי יש להזהירן". כך שהמשנ"ב אסר רק "ריקודין ומחולות". (ומה הם

דרבנן מצוה, משום שמצוה לשמוע דברי חכמים. ומה שקראו לזה מצוה, היינו מצוה לשמוע דברי חכמים". וממילא, כך טענתו, הנה לנו מקור שגם מצוה מדרבנן נקראת "מצוות עשה" של ספירת העומר. מו"ר הגר"ח קניבסקי הגיב ואמר: "ברור שמצוה מדרבנן היא מצוה, אבל אי אפשר לקרוא לה 'מצוות עשה'..."

עניתי ואמרתי למרן שליט"א: "אכן, אי אפשר להוכיח מדברי הראב"ן יותר מזה. אך הרמב"ם כתב שיש 'מצוות עשה מדברי סופרים'. הרמב"ם כתב ש'קריאת המגילה בזמנה מצוות עשה מדברי סופרים', וגם על עירובין כתב הרמב"ם שהיא 'מצוות עשה אחת והיא מדברי סופרים'..."

אך הגר"ח שליט"א לא הסכים, באומרו: "הרמב"ם אך ורק מתכוין לומר שזה מצוה שעושים, ולא איסור. אבל אין דבר כזה 'מצוות עשה מדרבנן'..."

האם צריך להתפלל מעריב מוקדם?

ה"משנה ברורה" כותב שמנהגו לספור ספירת העומר לפני 'עלינו לשבח', מפני שכך נוכל להקדים יותר מהר את הספירה, כיוון שכתוב בספירת העומר "תמימות תהינה". לדבריו נמצא לכאורה שעלינו להתפלל מעריב כבר בצאת הכוכבים ולא להמתין למניין מאוחר של ערבית. ואם בכל השנה ישנו עניין להקדים ולהתפלל, מהטעם ש"זריזים מקדימים למצוות", הרי שכעת ישנו עניין נוסף, של ה"תמימות".

ואכן, היעב"ץ ב"מור וקציעה" כותב שחשוב להקדים, להתפלל ולספור, כי "מצוה הבאה לידיך - אל תחמיצה". הוא מוסיף שבקריאת שמע ותפילה ראוי להקדים ככל האפשר, מחשש שאם לא יתפלל כעת, ישכח להתפלל אחר כך. אך בספירת העומר ישנו עניין נוסף, של ה"תמימות תהינה", ולכן הדבר חמור יותר. גם החיד"א זצ"ל כותב שעלינו להשתדל להתפלל ולספור ספירת העומר מוקדם ככל האפשר, עדיף חצי שעה מתחילת הלילה, וה"כף החיים" כותב ש"כל מה שמתאחר יותר - גורם אחיזה אל החיצונים ביותר".

ואמנם כתבו ה"אגרות משה", ה"מנחת יצחק", ה"שבט הלוי" ועוד פוסקים, שהמתפללים מעריב במניין מאוחר וקבוע, לא יקדימו לספור ספירת העומר לפני התפילה ביחידות, מפני ש"תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם", וקריאת שמע ותפילת ערבית תדירה יותר מספירת העומר. (ויש הסוברים, שבמקרה שלנו אין "תדיר קודם"). טעם שני הובא בעניין, שמכיוון ולכתחילה ראוי לספור ספירת העומר בציבור וברוב עם, כדברי הש"ח וסידור היעב"ץ, לכן עדיף להמתין ולספור יחד עם הציבור ולא לספור קודם ביחידות. מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל הוסיף להסביר, שספירת העומר היא דבר הנשכח בקלות, ואם הדבר יימסר ליחידים, שיספרו מיד בתחילת הלילה, יתכן שנשכח לספור. אך כשאנו מתפללים מעריב וסופרים ספירת העומר בסיום התפילה, בצורה מסודרת וקבועה, לא נשכח לספור אף יום, בעזרת ה'...

•••

"כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזה שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן" (דברי ספר החינוך, מצוה שו).

וכותב שכבר נתפשט המנהג לאסור לשמוע מוזיקה, כפי שכתב ב"אגרות משה" וב"מנחת יצחק" ובעוד ספרים. הגרמ"מ קארפ מוסיף עוד שאדם שיש לו עצבות ומרה שחורה והוא צריך להרגיע את עצביו הרופפים, יש מקום להקל לו לשמוע מוזיקה בצנעה, וכתב: "וכך שמעתי ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, וכך שמעתי שמורים בעלי הוראה".

הכנסת ספר תורה בימי הספירה

לפני מספר שנים שאלתי את מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שאלה מעניינת. בבית הכנסת הקרוב לביתי התכוונו להכניס ספר תורה מהודר, ונשאלה השאלה האם מותר להכניס את ספר התורה לבית הכנסת בימי האבלות של ספירת העומר, בהם אנו מתאבלים על פטירתם של 24 אלף תלמידי רבי עקיבא, בליווי תזמורת וריקודים של מצוה לכבוד התורה.

ה"מגן אברהם" וה"משנה ברורה" כתבו שהמנהג לאסור ריקודים ומחולות של רשות בימי האבלות וה"שער הציון" מביא שהפרי מגדים מסתפק האם מותרים הם ריקודים ומחולות לאחר ראש חודש סיוון, גם לאלו הנוהגים להסתפר. לדעת מרן הגר"ש ז"ל אורבך זצ"ל ומרן הגר"ש ואזנר זצ"ל, ראוי להחמיר ולא לערוך ריקודים ומחולות עד חג השבועות, ואם כן, האם מותר לערוך הכנסת ספר תורה עם תזמורת וריקודים בימים אלו?

ההגדרה ההלכתית היא שאסור דווקא ריקודים ומחולות של רשות, אך לא של ריקודים של מצוה. ולכן כתב בשו"ת קרן לדוד (סימן קיט), שמותר לערוך הכנסת ספר תורה בריקודים ובמחולות בימים אלו. וכן הורה לי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, שניתן לחגוג עם תזמורת את הכנסת ספר התורה. וכך גם כתבו בשם רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ואמנם, כך הצעתי למתפללי בית הכנסת, חושבני שאם כבר מכניסים ספר תורה בימים אלו, ראוי להכניסו לביהכ"ס בחג השבועות עצמו, וכפי שכתב ה"ברכי יוסף" בשם "עוללות אפרים", שישנם הנוהגים להכניס ספר תורה לבית הכנסת בחג השבועות, "והעושה כן - הרי הוא כמקריב מנחה חדשה לה' בזמנה". ואכן, ישנן קהילות שחוגגות "הכנסת ספר תורה" בחג השבועות בעצמו, או ב"שלושת ימי ההגבלה", וכך מקריבים הם מנחה חדשה להקב"ה בזמנה. כמה נפלא!!

"לקיים מצוות עשה של ספירת העומר"

בנוסח "הנני מוכן ומזומן" הנאמר לפני ספירת העומר, ישנם מהאחרונים שהקיפדו שלא לומר כפי הנוסח המודפס בסידורים: "לקיים מצוות עשה", משום שלדעת רוב הפוסקים ספירת העומר בזמן הזה אינה אלא מדרבנן, ולכן אי אפשר לומר שמקיימים 'מצוות עשה'. רבה של מיר, פוניבז' וירושלים עיר הקודש, הגאון המופלא האדר"ת זצ"ל השמיט את המילה 'עשה' מנוסח ה'הריני מקיים מצוות עשה של ספירת העומר' וגם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א סיפר, שלמרות שהוא אומר 'לשם יחוד' בליל הסדר, הרי הוא נמנע מלומר 'לשם יחוד' לפני ספירת העומר, מפני שנאמר בו: "לקיים מצוות עשה" ומצוה זו היא רק מדרבנן, אך לא מצוות עשה. בחול המועד פסח לפני מספר שנים אמרתי למרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שמרן הגר"ש ז"ל אורבך זצ"ל (הליכות שלמה פט"ז) כתב שניתן לומר "מצוות עשה" על חיוב דרבנן, ומה שאנו אומרים "כמו שכתוב בתורה", הכוונה היא שחז"ל תיקנו זכר לספירת העומר בזמן המקדש, שהוא חיוב מהתורה, ואין באמירה שכזאת איסור של "בל תוסיף".

אמרתי שמצאתי שהראב"ן התקשה בפירוש דברי הגמרא בכתובות (פו, א) ש"פריעת בעל חוב מצוה", ופירש כך: "והא דקרי לתקנה

מדוע הורה רבי ישראל סלנטר זצ"ל למארחו לקצר בדברי התורה ובזמירות השבת ולשנות ממנהגו הקדוש להאריך בסעודת שבת

על זהירותם והתחשבותם הגדולה של גדולי ישראל בכבוד הזולת

הרב ישראל ליוש

"יָאֵת הַחֲזִיר בִּי מִפְּרִים פְּרָסָה הוּא" (ויקרא י"א, ז')

שני סימני הטהרה בבהמה, מפריס פרסה ומעלה גרה, משולים לשני סימני הטהרה באדם, מפריס פרסה הינו סימן חיצוני בטלפי הבהמה, והוא כנגד מצוות שבין אדם לחברו, טהרת הידיים, טהרת הפעולות והעשייה למען הזולת, ואילו מעלה גרה הוא סימן פנימי, והוא כנגד מצוות שבין אדם למקום, שהם פעולות שאדם עושה בינו לבין קונו, הוא עם לבבו.

כשם שבבהמה, סימן טהרה אחד, מובהק ככל שיהיה, אין בו כדי לטהר את הבהמה, כך באדם, אף אם הוא מושלם במצוות שבין אדם לחברו, אם הוא יזלזל במצוות שבין אדם למקום, הרי הוא טמא. וכמו"כ, אף אם ידקדק קלה כבחמורה במצוות שבין אדם למקום, אך מצד שני יתנשא על חבריו ויזלזל בכבודם, גם הוא טמא יקרא.

עפ"ז מבאר ראש ישיבת חברון הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל את דברי המדרש עה"פ 'יכרסמנה חזיר מיער - זהו עשיו הרשע', הרי החזיר הוא בעל סימן אחד, והוא פושט את טלפיו כדי להראות לכל את טהרתו, אך כל זה איננו שווה לו, כי הרי חסר לו הסימן

השני. עשיו אף הוא היה כחזיר, הוא הקפיד על מצוות שבין אדם לחברו, בהיותם מצוות חברתיות ושכליות, ובזה הוא רצה להוכיח לכל שהוא ממשיכו של אברהם אבינו שהצטיין במידת החסד, אך הוא כחזיר המראה רק את הסימן החיצוני המשול למצוות שבין אדם לחברו, וכיון שאין לו את הסימן השני המשול למצוות שבין אדם למקום, הרי הוא טמא כחזיר.

ומנגד ישנם גם אנשים המחמירים מאוד במצוות שבין אדם למקום, ופעמים שתוך כדי קיום המצוה בדקדוק רב, הם אינם שמים לב כי הם דורכים על זולתם.

בסיפורים הבאים תתואר הקפדתו העצומה של מרנא רבי ישראל סלנטר זצ"ל בעניין זה, שלא לזלזל בכבוד הזולת תוך כדי הקפדה ודקדוק בענייני שמים.

באחד מערבי הפסח לא יכול היה רבי ישראל להשתתף באפית המצות, תלמידיו נטלו על עצמם את מלאכת האפיה, והם שאלו

אותו באלו הידורים צריך לדקדק באופן מיוחד. רבי ישראל ענה להם שהאשה שעוסקת בלישת הבצק היא אלמנה, ולכן יש להיזהר שלא לצער אותה ולא להעיר לה הערות מיוחדות, או להלחיץ אותה יתר על המידה, כי יש בכך איסור של 'אלמנה לא תענון', והוסיף לתלמידיו: 'כשרות המצה אינה תלויה רק בדקדוקים בהלכות שבין אדם למקום, אלא היא תלויה אף בדקדוקים בהלכות שבין אדם לחבירו.'

...

תלמיד אמיד היה לו לרבי ישראל והוא הזמין את רבו להתארח אצלו בסעודת ליל שבת, 'האוכל על שולחני' - אמר התלמיד לרבי ישראל - 'הוא בתכלית הכשרות, המבשלת במטבחי היא אשה אלמנה כשרה שמקפידה על כל כללי ההלכה קלה כבחמורה', התלמיד אף הוסיף כי הסעודה בליל שבת נערכת כראוי וכיאה לכבוד השבת, דברי תורה נאמרים, וזמירות שבת מושרים עד שעה מאוחרת בלילה. נענה רבי ישראל להזמנת תלמידו, אך ביקש ממנו כי יקצרו את הסעודה באופן משמעותי, ואכן כך היה בעל הבית זירז את המבשלת להגיש מנה אחר מנה, דברי התורה נאמרו בקצרה, שירי השבת קוצצו אף הם, והסעודה נגמרה במהירות ובהילות. בסוף הסעודה החפוזה שאל המארח את האורח רבי ישראל, וכי מה טעם יש בהנהגה זו, הרי

הסעודה היתה כה בהולה, והיא חסרה מטעמה המיוחד הרגיל אצלנו? רבי ישראל לא ענה דבר, וביקש לקרוא למבשלת. כאשר הגיעה המבשלת, פנה אליה רבי ישראל וביקש את סליחתה על שמיהר כל כך בסעודה, ובגללו היתה צריכה להגיש מנה אחר מנה בלא מנוחה ושלא כהרגלה.

"כבוד הרב" - ענתה המבשלת - "ברכות יחולו על ראשך, בדרך כלל בכל שבת בעל הבית מאריך כל כך ואני באה לביתי בשעה מאוחרת סחוסה ועייפה מעמל היום, ודווקא היום אוכל לבוא אל ביתי מוקדם ולסעוד את סעודת השבת בנחת עם משפחתי." "הנה תשובה לשאלתך" - פנה רבי ישראל לתלמידו - "יפה וטוב הדבר להאריך בדברי תורה וזמירות שבת, אך בתנאי שהנהגה זו איננה פוגעת ברגשותיו של האחר, אבל אין זה רצון ה' להדר על חשבונם של אחרים."

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

**קשה לך?
זקוק לעזרה?**

המלך פנה אל הרופא בכעס ואמר לו: כפי ששמעתי החולה הזה לא היה חולה מסוכן, א"כ מדוע הוא מת? השיב הרופא: אני הרגתי! הו! נדהם המלך מתשובתו של הרופא...

הרב בנימין גולד

"וַתֵּצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה'" (ויקרא י"א, ב')

צריך להבין מדוע העניש הקב"ה את נדב ואביהו ביום חנוכת המשכן שהוא יום גדול להקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, וברור שע"י שנפטרו שני גדולים מישראל נפגמה שמחתו של הקב"ה ואף נפגמה שמחתם של בני ישראל שצפו בכליון עינים ליום זה, ואף נגרם צער לאהרן ומשה, ומדוע לא השהה עונשם ליום אחר. וביותר יש לבאר, שהרי כבר נתחייבו נדב ואביהו מיתה קודם לכן, שהרי כתוב "ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את

האלוהים ויאכלו וישתו" (שמות כד יא) ופירש"י ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, הם נדב ואביהו, ומכלל שהיו ראויים להשתלח בהם שהיו מסתכלים בו בלב גס מתוך אכילה ושתיה, ומביא שם האור החיים הטעם שלא שלח ידו בהם כיון שלא רצה לערבב השמחה וכו', וצריך ביאור א"כ מדוע בשעת מתן תורה לא רצה להענישם כדי לא לערבב השמחה ובשעת הקמת המשכן ביום השמיני למלואים שלח ידו בהם ולא חש לזה שתתערב השמחה?

...

ומביא בספר אוצרות התורה בשם ספר שערי ארמון משל נפלא על כך: משל למלך אחד שרצה לבנות עיר אשר כל תושביה יהיו מרוצים, קרא לאדריכל מומחה ואמר לו לתכנן עיר כזו ולבנותה, עשה האדריכל את ציווי המלך ובנה עיר לתפארת, דירות מרווחות, מעיינות, גינות ופרדסים.

במשך הזמן העיר התאכלסה ולאחר זמן מה בא המלך לבדוק את העיר ולראות האם באמת כל תושביה מרוצים, ערכו לו בני העיר קבלת פנים חמה וסעודת מלכים, ובאמצע הסעודה שאל המלך האם כולם מרוצים מהעיר? ענו כולם פה אחד מרוצים מאוד! שוב שאל המלך האם יש למישהו תלונה? והנה קם אדם אחד ואמר כן! אדוני המלך בעיר הזאת אין רופא! מיד הבטיח להם המלך אני אשלח לכם רופא מומחה מעיר הבירה, ביום שהרופא הגיע לעיר יצאו כולם לקבל פניו בבגדי חג, גם המלך בכבודו

ובעצמו בא לקבל את פניו, הרופא נדהם מקבלת הפנים שעשו לו ואמר בלבו כנראה האנשים האלו לא יודעים מה זה רופא ומה תפקידו, בחושבם שרופא הוא כל יכול ובידו להיות פוקח עוורים מחיה מתים וכו'.

והנה באמצע הסעודה שאל המלך האם כל התושבים נמצאים כאן? בדקו ומצאו שאחד מהתושבים חסר מחמת חוליו, אז פנה המלך לרופא ואמר לו: הנה יש לך הזדמנות להוכיח את עצמך לך טפל בחולה ולרפאות אותו, הרופא עשה כדבר המלך, בדק את החולה, נתן לו כל מיני תרופות וחזר, והנה לא עברה שעה קלה ושמועה רעה הגיעה החולה

מת, כל התושבים נפלו על פניהם הזה הוא הרופא הגדול שכה יחלו לבואו? שאלו, והמלך פנה אל הרופא בכעס ואמר לו: כפי ששמעתי החולה הזה לא היה חולה מסוכן, א"כ מדוע הוא מת? השיב הרופא אני הרגתי! הו! נדהם המלך מתשובתו של הרופא, ומיד נימק הרופא את דבריו ואמר: האמת היא שבדרך הטבע לא יכלתי לרפאות את החולה, ואם הייתי עושה כל מאמץ לרפאות את החולה, היה נגרם נזק לתושבי

המקום הזה, מאחר והכל היו סומכים עלי כי בכוחי להביא מזור לכל מכאוב, וממילא לא היו שומרים על בריאותם, רצוני היה כי ידעו התושבים כי יכולתי מוגבלת ואין בכוחי תמיד להושיע, קיבל המלך את נימוקו ונוכח לדעת שעשה זאת בחכמה.

כן לעניינינו, לפני שהיה המשכן, היו ישראל נזהרים שלא לחטוא כי אין מי שיכפר עליהם ואיש בחטאו יומת, אבל לאחר שהוקם המשכן נשקפה סכנה שבני ישראל יחשבו שמעתה הם חופשיים לעשות כרצונם והקרבנות יכפרו עליהם, והיה צריך להוציא מלבם של ישראל מחשבה מוטעית זו, מה עשה ה' המית את נדב ואביהו בעת הקמת המשכן, על אף שעשו חטא דק מאוד ולא הועילה להם זכותם ולא היותם בניו של אהרן ולא זכותו של משה רבינו דודם, או אז נפלה על ישראל אימה ופחד מהמחשבה לחטוא, ואמרו אם בארזים נפלה שלהבת מה יגידו אזובי הקיר.

שיעורים מידע שיעורים

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

כשיהודי אוכל בקדושה

רמ"ח איבריו מתקדשים ומיטהרים

על שאלה שנשאל הרמב"ם ע"י קהילה אחת מקהילות ישראל ועל האיגרת היו חתומים עשרות אלפים מבני הקהילה

הרב אברהם פוקס

ומוסיף להם רבי שמואל אבן תבון אזהרה, אחר שהענין פניהם וירדו לכפירה, קרובה פורענותם לבוא. ומסיים שאכן כך אירע עמהם, שבא עליהם מלך אחר והרגם, ורצו להמיר דתם, ולא קבלו אותם, ומעט מהם נמלטו להרמב"ם וחזרו בתשובה.

רואים אנו את חומרת האיסור של מאכלות אסורות והשפעתם על האוכל, ואכן, ישנם מאכלות אסורות שאיסורם עולמית כנבלות וטרפות שקצים ורמשים וכדו', אך ישנם דברים שאפשר לתקנם וכגון טבל שלאחר עישורו

נתקן האוכל וראוי לאכילה, וגם בו מצינו את חומרת האיסור, וכדברי המדרש: האוכל פירותיו טבלים, כאילו אוכל נבילות וטריפות (תנחומא ראה סי' טז). ובדרגה גבוהה יותר מצינו בגמרא בחולין (ה:): שאף בהמתן של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן, מהמעשה עם חמורו של רבי פנחס בו יאיר שלא אכל טבלים, וכהסבר המהרש"א (שם ז:): שודאי אין דעת בבהמה ולא שייך

בהמה גופה איסור אכילה - דאינה מצווה כלל, אלא מן השמים מנעו הבהמה לאכול שלא תהיה תקלה לבעלה על שנתן לה דבר שאסור לתת לה, ומסיים המהרש"א: ובהכי יתיישב גם כן מה שמקשין למה לא נתן החמור עיניו בצד זה ואכל בצד אחר, וק"ל. ומסופר על אחד מתלמידי החתם סופר שלאחר נישואיו שח לרבו שאשתו מכינה לו אוכל במשורה וכמעט שאינו שבע, וב"ה אין להם מחסור כלל ושואל הוא מה היא הצורה הראויה לומר לה זאת, אמר לו החתם סופר שישב אליו בעוד כמה ימים, וביקש החתם סופר מאשתו הרבנית שתנסה לפגוש באשת תלמידו ותשוחח עמה בעניני מאכלים ואולי בדרך זו יבוא הדבר על מקומו בשלום, ואכן לאחר כמה ימים סיפרה הרבנית לחתם סופר ששוחחה עם אשת תלמידו, והיא טענה לעומתה שחוששת שבעלה מופקע מעניני העולם הזה ומסתפק במועט, כי כל יום משייר ממאכלו ואף שמביאה לו בכל יום כמות פחותה מיום האתמול, חייכה אליה הרבנית ואמרה לה שבעלה בודאי מקפיד על תענית שגילה לנו הראב"ד שענין גדול הוא שישיר מעט ממאכלו, חייך החתם סופר ואמר, כעת מיושבת לי קושיית המהרש"א מדוע החמור לא נתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר, הוא חשש שיורידו לו מכמות האוכל ביום שלמחרת.

מפורסמים הם דברי הגמרא ביומא (לט): תנא דבי רבי ישמעאל: עבירה מטמטמת לבו של אדם, שנאמר 'ולא תטמאו בָּהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם' (ויקרא י"א, מ"ג) - אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם. ומפרש שם רש"י: מטמטמת - אוטמת וסותמת מכל חכמה.

סיפור מענין בנושא זה נכתב בדגל מחנה אפרים ובצפנת פענח (לרבי יעקב יוסף הכהן כ"ץ) מגדולי תלמידי הבעל שם טוב - בשמו, על שאלה שנשאל הרמב"ם ע"י קהילה אחת מקהילות ישראל ועל האיגרת היו חתומים עשרות אלפים (!) מבני הקהילה שהצטרפו לשאלה זו, ונושא שאלתם היה, שכיון שענין תחיית המתים אינו מפורש בתורה אלא מדרשות חז"ל שהובאו בגמרא (סנהדרין צ:), א"כ זה ענין של סברא, אף אנו יש ביכולתנו לדרוש ולהוכיח איפכא, הרמב"ם הזדעזע משאלה זו, ומסיבות השמורות עמו לא רצה להשיב להם, אך שלח את תלמידו הגדול רבי שמואל אבן תבון שישב להם, ותוכן דבריו הוא: שהנה נפש האדם היא דם הנעשה מהמאכל והמשקה שלו, ונעשה

ע"י כמה בירורים, ומבחר הדם נכנס בלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח ושם שורה השכל וחיות של האדם. ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורין ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג אמיתית החיות שהוא אלהות של כל העולמות המחיה את כולם, ומי ששומר עצמו יותר ומקדש את אכילתו על פי דרכי ה' ותורתו, נעשה מזה בנין אב והוא השכל לכל רמ"ח איבריו ומתקדשים ומיטהרים, וכן להיפוך חס ושלום, נעשה בנין אב שכל עכור ומעופש בדעות זרות וחיות שלו נעשה בחינת מת, והיא אבי אבות הטומאה לכולם ורמ"ח איבריו נטמאים, וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתית החיות שהוא אלוקות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדעות זרות, לכן התנאים והאמוראים ובעלי המידות וחכמי המשנה שמרו נפשם, ולכן האירו אור שכלם, והיה שורה עליהם רוח הקודש לפרש כל מאמר סתום בדת התורה הקדושה. ומדבריהם שאתם כופרים בדברי חז"ל, ברור הוא שלא נזהרתם ממאכלות אסורות, והשכל והדעת שלכם נטמטם ע"י מאכלות אלו ועל כן הוא נמשך אל הטומאה, ואיך תוכלו להכריע בשכליכם נגד רבותינו חכמי התלמוד אשר רוחב לבם היה רחבה מני ים.

'לקראת שבת' אצלכם בתיבת המייל

<< צרו קשר: dirshu@dirshu.co.il >>

מתי בעל ה”תרומת הדשן” הלך לראות אריות בגן חיות?

ראיתי במגדל לונדרס [לונדון] חיות משונות מבהילות ותקיפות

כמעט יותר מאריות, וקשורות במשא כבלי ברזל, ושם ראיתי נשר יפה מאוד, ואמרו שהיה לה מאה שנה, וכך כתוב בספריהם, גם ראיתי חתול שנולד מלביאה וחתול והוא

צורת חתול יפה מאוד, אך יש לו גבורת האריה, והוא קשור בכמה כבלי ברזל במקום חושך וערפל, ועוד שם כמה מיני חיות מאמריקה.

”והתקדשיתם והייתם קדושים כי קדוש אני” (ויקרא י”א, מ”ד) בס’ קב הישר (פ”ב) כתב: דוד המלך ע”ה אמר בתהלים (קיט, לז) ”העבר עיני מראות שוא בדרכיך חייני”, צריך האדם לדעת כי הרבה דברים הם תלויין בראיות עיניו של האדם, על כן נראה לי שצריך להיזהר תיכף בקומו משנתו, אם מסתכל בראיה אל הבתים יכוון שהקב”ה נתן מצות מזוזה בפתח הבית, ומצות מעקה לגג הבית, ואם יוצא מפתח ביתו ופגע בבהמות טהורות הראויין לקרבן יחשוב בדעתו שהקב”ה צוה לנו להקריב קרבנות, ואם פגע בבהמות ובחיות טמאות – יחשוב בדעתו איסור אכילתן וכו’.

וכל איש ואיש צריך לחשוב לפי ידיעתו ולפי לימודו, והוא ענין גדול מאוד שהוא מכניס בעיניו בקדושה בגוונין דעיניו, ע”כ. בלקט יושר (לתלמיד התרומת הדשן – או”ח עמוד סו) מביא שאמר רבו שלא ראה ארי מימיו, ובשבת הלך לראות שני אריות. והחיד”א זצ”ל (מדבר קדימות מערכת ב אות כב) מספר: ”ואני הצעיר

מה פיישרה של צורת ה”חתול” שנחרטה על מצבתו של המהר”ם מפאדובה זצ”ל?

”וכל הולך על פניו ככל החיה ההלכת על ארבע טמאים” (ויקרא י”א, כ”ז) וכתב רש”י: ”על כפיו” – כגון כלב ודוב וחתול.

בשנת תשמ”ט (ע”פ מאורות הדף היומי ב”ב קסא): ביקר יהודי בשם ר’ חיים איכנשטיין בעיר פאדובה שבאיטליה, בבואו לעיר זו עלה ר’ חיים על קברם של המהר”ם פאדובה (נפטר לפני כארבע מאות וארבעים שנה) ושל בנו, ולתדמהתו הרבה גילה ציור של חתול על מצבותיהם.

מיד יצר קשר עם רב העיר אשר פתח לפניו חוברת בכתב איטלקי העוסקת במשפחת ”קאצנעלבוין” הלא היא משפחתו של המהר”ם פאדובה, ובחוברת זו מסופר כי חותמם של בני משפחה זו היה ”חתול”, ואכן באידיש החתול מכונה ”קאץ” ולא מן הנמנע כי זהו מקור לשם משפחותם – קאצנעלבוין – ”מרפקו של חתול”. המעשה כולו הובא לידיעת הגאון רבי מנשה קליין זצ”ל (שו”ת משנה הלכות חיי”ג סי’ קכד) שכ’ שלדעתו יש להותיר את המצבות על כנן מאחר שמסתבר כי זו היתה צורתן מימים ימימה, וכן מסופר בבבא בתרא (קסא): שהיו שחתמו את שמם ע”י ציור של צורה מסוימת כגון רבי חנינא שצייר ענף דקל, ורב שצייר דג.

וע”ש עוד (חט”ז סי’ קכד) שאין לחוש שחתול זו חיה טמאה, דמצינו שם ”זאב” שנותנין בישראל וכן בקרא ”בנימין זאב יטרוף”, וכי הזאב בחיות הטמאות הוא יותר חשוב מהחתול, ומה חשיבותו, והשם זאב מורגל מאד, ועוד כמה שמות מחיות.

האם מקוה מ”נפט” כשר לטבילה?

”אך מעיין ובור מקנה מים יקנה טהור” (ויקרא י”א, ל”ז)

בשו”ת אמרי דוד (לרבי דוד הלוי הורוויץ זצ”ל אב”ד סטניסלאב – סי’ רכב סק”ב) דן אם יכולים לטבול בנפט כמו במקוה של מים, או במעיין של נפט.

וכתב שאין לנפט דין מים, דשנינו במקוואות (א, ח) ”למעלה מהן מים מכין [מים נובעים שהן מלוחים או חמים – רע”ב] שהן מטהרין בזוחלין”. וכן שנינו בפרה (ח, ט) ”המים המכים, פסולים, אלו הן המכים, המלוחים והפושרים”, ולא חשיב ”נפט” בהדייהו, כי נפט לא נקרא מים, ובתורה כתיב ”אך מעיין ובור מקוה מים” דווקא וכו’, ולא מישתמיט בש”ס תנא או אמורא לקרוא ל”נפט” – ”מי נפט”.

ובשו”ת אמרי יושר (לרבי מאיר אריק זצ”ל – ח”ב סי’ לא) דן בשאלה, שנבקעה מכונת הגז בבית המרחץ ונשפך משם הרבה נפט למקוה, וכתב: ”ומה שמסופק כת”ר דאולי נפט דינו כמים לענין מקוה דנובע מהארץ, כמו מלח ושלג, לא מצאתי גילוי לזה”. ועי’ עוד בשו”ת מנחת שלמה (להגרש”ז אויערבאך זצ”ל תנינא סי’ עז) שכתב: שמצד הסברא נראה דנפט לא נחשב כלל כמים משום שכולו בוער ושורף, ומתחילה ועד סוף הוא נהפך לאש ומהיכי תיתי נימא דחשיב מים, אך אם נאמר שגם נפט קרוי מים מפני שהוא נוזלי כמו מים, מ”מ אפשר שרק הגדל בים הוא דממעטין מטומאה משא”כ נפט נראה דחשיב כגדל ביבשה ולא כגדל בים, משום שגודל בקרקעית הים. ועי’ בשו”ת מנחת יצחק (ח”ח סי’ עו) לגבי שפיכת ”כלור” למקוה, שדן בדין טבילה בנפט.

איזה מעשה שנעשה בימות החול כינה החזון איש 'חילול שבת'?

האם בשר האדם אסור באכילה משום העדר 'סימני טהרה'? והאם מותר לבלוע דלדולי עור שנכססו?

הרב יעקב ברגמן
משנה זו להלכה הן בנוגע לטומאת אוכלין, והן בנוגע לאיסור אכילה. הוי אומר, שהכוסס את עור האדם, ובלוע מעט ממנו – דינו כאוכל מבשרו. ובפרי מגדים מצדד שאף לדעת המחמירים, עור האדם אינו נחשב כבשר האדם מדאורייתא, אלא מדרבנן. ואם כן אפוא, מחלוקת הראשונים האמורה, נוגעת למעשה לרבים מאתנו, אשר מתוך חוסר רגיעה כוססים את עור אצבעותיהם. ואכן, כך כותב הבן איש חי:

”בשר האדם אסור לאכלו מן התורה... והעיקר כדברי האוסרים... מיהו עור האדם אינו אסור אלא מדרבנן. וצריך לזהר שלא לקלוף או לחתוך עור האדם בשיניו, פן ישאר קצת בין שיניו או בפיו, וגם יש לחוש שיחתך קצת מן הבשר גם כן.”

ואף ללא בליעת העור, יש להמנע מכסיסת העור, מחמת שני סיבות: מחשש שיבלע מבלי משים, כנ”ל, ומשום שההרגל יגרום לנהוג כן גם בשבת; וכפי שמסופר על מרן החזון איש, שראה אדם הכוסס את צפורניו בימי החול, ואמר לו: ”אתה מחלל שבת”.

[שו”ע יו”ד עט, א, פ”ח ו, ופמ”ג שפ”ד ג. בן איש חי שנה ב, פר’ אמור ה; דינים והנהגות חזו”א יג, לא]

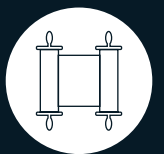
ויש מהם שכתבו שבבשר אדם חי יש איסור 'אבר מן החי'. ויש שכתבו כי אף שהדבר מותר מדאורייתא, מצוה מדרבנן לפרוש מבשר האדם ולא לאוכלו. אולם, לדעת ראשונים אסור מדאורייתא לאכול את בשר האדם, וכך כותב הרמב”ם על הפסוק ”זאת הַתְּיָה אֲשֶׁר תֹאכְלוּ... אַךְ אֵת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעַלֵי הַגֶּזֶה וּמִמִּפְרֵי הַפֶּרֶסָה”: ”האדם... אינו מכלל מיני חיה בעלת פרסה, לפיכך אינו ב'לא תעשה', והאוכל מבשר האדם או מחלבו, בין מן החי בין מן המת, אינו לוקה, אבל אסור הוא בַעֲשָׂה, שהרי מנה הכתוב שבעת מיני חיה ואמר בהן 'זאת החיה אשר תאכלו', הא כל שהוא חוץ מהן לא

תאכלו, ולא הבא מכלל עשה – עשה”. ולדעת ראשונים אחרים, בשר האדם אסור ב'לא תעשה': וכך פסק הרמ”א, שבשר האדם אסור באכילה מן התורה; וכן פסקו אחרונים רבים.

מחלוקת זו לכאורה אינה נוגעת למעשה, שהרי מי הוא האוכל את בשר האדם. אולם, במשנה במסכת חולין נאמר: ”אלו שעורותיהן כבשרן, בשר האדם...” והרמב”ם – על פי תלמוד ירושלמי – מביא

מחלוקת זו לכאורה אינה נוגעת למעשה, שהרי מי הוא האוכל את בשר האדם. אולם, במשנה במסכת חולין נאמר: ”אלו שעורותיהן כבשרן, בשר האדם...” והרמב”ם – על פי תלמוד ירושלמי – מביא

השאלות בפרשת השבוע

- איך יתכן שבעלי חיים טמאים יותרו לעתיד לבוא?
- מי הן החיות הנקראות "שקץ" ומה ההבדל בינם לשאר החיות הטמאות?
- מדוע כעס משה על אלעזר ואיתמר בשעת אכלם ולא נהג איתם לפנים משורת הדין?
- בהמה שנולדה מבהמה טמאה ויש לה סימני טהרה למה רומז דין טומאתה?

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

חבל על כל יום!

הצטרף לתוכנית הלימוד על 'הדף היומי' ו'הדף היומי בהלכה'

חייג עכשיו: 02-560-9000

האם מותר לשלם לקבלן שיפוצים בהזלה משמעותית לפני תחילת השיפוצים?

והאם יש משמעות לתשלום, כאשר הקבלן מעסיק פועלים?

אחרי שהתחיל במלאכה, והתשלום היקר הוא בסוף עבודתו, אבל אסור להוסיף על המחיר כשמשלם לאחר העבודה. בקבלן יש מתירים לשלם לפני שהתחיל במלאכה, אבל לא בקבלן שמעסיק פועלים אחרים.

קייטנות וקורסים בהנחה בתשלום מראש

ב. בקייטנות וקורסים מצוי מאוד שמודיעים, שמי שישלם מראש יקבל הנחה משמעותית, וכפי המבואר, מותר לשלם בשיעור ראשון שאז התחיל במלאכה, אבל אם התנאי להנחה לשלם לפני פתיחת הקורס יש בזה איסור ריבית, ויש בזה צד היתר כאשר מסכימים לקבל תשלום בציק דחוי או באשראי, שאז מוכח שההנחה אינה עבור המתנת המעות, אלא כדי לזרז את הציבור להירשם, ומותר גם לשלם במזומן.

מרפאת שיניים

ג. יש רופאי שיניים שעושים הסכם טיפולי שיניים כולל טיפולי שורש מבנה וכתר בסך כולל של כמה אלפי שקלים, ומי שקובע סדרת טיפולים ומשלם מראש מקבל 10% הנחה. לפי האמור, מותר לשלם בטיפול ראשון, שאז התחיל במלאכה, אבל יש להבחין שההנחה היא על העבודה ולא על החומרים.

אם מפרטים בהסכם מחירי החומרים: מבנה וכתר ללא הנחה ואחרי הנחה, אז אין היתר של פועל, כיון שיש כאן תשלום על החומרים בהזלה עבור הקדמת מעות, ודינו כמכירה בתשלום מראש שאסור [אם לא בתנאים מסוימים]. לכן חשוב לפרש שההנחה היא ממחיר העבודה ולא ממחיר החומרים [שזה האמת בדרך כלל]. יש לציין, שבקריית ספר ישנה מרפאת שיניים שעשו היתר עיסקא כדי להינצל מאיסורי ריבית, וראוי לציין על כל חשבונות שזה כפוף להיתר עיסקא ולהבין כיצד הוא מועיל.

קבלן שיפוצים בשני מחירים

ד. קבלן שיפוצים שמודיע על הזלה עבור הקדמת מעות, יש בזה חשש ריבית, לפי האמור שכשמעסיק פועלים אחרים אין היתר של פועל, לכן ראוי לעשות ע"פ היתר עיסקא.

מכבסה בשני מחירים

ה. יש מכבסה שהמחיר לניקוי יבש לחליפה 40 ₪ בזמן התשלום כאשר לוקחים את החליפה אחר הכיבוס, ומי שמשלם מראש כשמוסר את החליפה מקבל הנחה למחיר 30 ₪, לפי האמור יש לדון אם מותר לשלם מראש בהנחה. בפשטות, הכיבוס הוא קבלנות שמתירים להקדים מעות לפני שהתחיל במלאכה, אך נתבאר מה שיש לפקפק בזה, בפרט כשמעסיקים פועלים אחרים, אכן יש היתר בזה אם נותן לשלם בכרטיס אשראי, שאז מוכח שההזלה אינה עבור המתנת מעות וכאמור לעיל.

אין להורות למעשה מתוך האמור כאן, כיון שהדברים משתנים בפרטים קטנים, לכן בכל מקרה לגופו יש לעשות שאלת חכם ולהציע את השאלה בפרטיה ודקדוקיה, ויה"ר שלא נכשל בדבר הלכה.

מבואר בגמרא מסכת בבא בתרא דף פז. שמותר לפועל לתת שני סוגי מחירים על עבודתו:

1. מחיר זול אם יקבל תשלום מראש
2. מחיר יקר יותר אם יקבל תשלום רק בסוף העבודה
ואין בזה איסור ריבית, וזאת בשונה ממכירה, שכאשר המוצר עולה 100 במזומן ואילו בהקפה מעלה את המחיר ל110 נמצא שגובה 10 עבור המתנת המעות.

אך בפועל, המשכיר את עצמו למלאכה, למשל מטפלת שמודיעה שמי שישלם בתחילת החודש ישלם רק 240 ומי שישלם בסוף החודש ישלם 450 - הדבר מותר. והטעם מבואר בגמרא, כי מותר לזלזל בשכירות, ופירש הרשב"ם שדרך פועל להזיל בשכרו העיקר שיחכו אותו לעבודה ויהיה לו פרנסה.

הראשונים תמחו על טעם זה, לכן פירש רבינו יונה הטעם, כיון שכאשר משלם לפועל מראש אינו קונה אותו למלאכה, ואין כאן המתנת מעות, משא"כ כאשר משלם על קניית מוצר מראש - אינו קונה אותו, לכן אסור משום ריבית [ומותר בתנאים מסוימים], וכן הסכימו הרשב"א והריטב"א והנמו"י בסוגיותנו.

חכמים הגבילו את ההיתר לשלם מראש, רק כאשר התחיל במלאכתו, אבל קודם שהתחיל במלאכתו אסור להקדים לו מעות בהזלה, ופירש רבינו יונה הטעם כיון שפועל יכול לחזור בו באמצע העבודה, נמצא שאינו קנוי לגמרי, לכן התירו לשלם בהזלה רק כשהתחיל במלאכתו. להלן יבוארו בעזה"ש"ת כמה דוגמאות מעשיות מהשאלות המצויות ביותר בבית הוראה.
בדין זה יש להבחין בין פועל שעובד לפי שעות, לקבלן שמקבל שכר על מלאכה מסוימת.

לגבי קבלן, מבואר בפוסקים בחו"מ סי' של"ג מועיל לעשות אותו קנין שלא יוכל לחזור בו, לפיכך היתר השבט הלוי (ח"ג סי' ק"י) להקדים שכר לקבלן לפני שהתחיל במלאכתו, וכן פסק הברית פנחס (פרק י"ד סעיף י"ז), אכן בשו"ע הרב הלכות ריבית, משוה קבלן לפועל שגם קבלן צריך שיתחיל במלאכה, והעירו שזה לשיטתו בהלכות שכירות סעיף כ"א שמדמה קבלן לפועל שיכול לחזור בו, אך לפי הפוסקים שקבלן לא יכול לחזור בו כשעשה קנין, הדין נותן שיהיה מותר גם כשלא התחיל במלאכה, ויש מפקפקים בדין קבלן מכח דברי החזו"א (בשו"ת שנדפס מחדש סי' רע"א) שמפקפק בקנין בקבלן שאינו קונה את גופו, ויש לעיין בזה, ולמעשה יש לעשות שאלת חכם.

קבלן שיפוצים, שאינו עובד בעצמו ומעסיק פועלים אחרים - דעת כמה מגדולי הפוסקים בזמנינו, שאין היתר להקדים לו מעות, יעויין בזה באריכות בספר נתיבות שלוי (סי' קע"ו ס"ח ס"ק ט"ו).

עתה נבאר דוגמאות מעשיות

שכר פועל בשני מחירים

א. מותר לפועל לפרש שני מחירים: מחיר זול למשלם מראש, ומחיר יקר יותר למשלם בסוף, ודוקא כשהתשלום מראש הוא

האם מותר לאכל לחם שנאפה עם קמח שלא נופה?

קטנים. המידה הרצויה של צפיפות רשת הנפה היא 70 מש. והמינימום היא 60 מש. ודין זה אמור בין נפה ידנית ובין נפה חשמלית.

קמח מלא - כאשר הוא טחון דק, דינו בניפוי כנזכר לעיל לעניין קמח לבן. אולם קמח מלא טחון גס - אין אפשרות לבצע ניפוי בנפה צפופה כנזכר. ולכן ההוראה היא לנפותו בנפה של 40 מש שרמת הצפיפות ברשת פחותה. ואם לאחר הניפוי נמצאו סימני נגיעות של סוגי חרקים למיניהם, אין להשתמש בקמח. ניתן להשיג כיום בחנויות אריזות קמח מלא "ללא צורך בניפוי", הנמצא תחת פיקוח כשרותי מוסמך.

עבר ולא ניפה - באופן ששכחו לנפות את הקמח [בין לבן בין מלא] וכבר לשו או אפו בו את הפת, אם נשאר מאותו הקמח, בודקים אותו ואם אכן נמצא נקי, מותר להשתמש במאפה לכתחילה. אבל אם נמצא אפילו תולעת אחת, המאפה אסור. באפן שלא נשאר מהקמח, היות וקמח אינו מוחזק להיות מתולע ברוב הפעמים, ורק לעיתים הוא נגוע, הרי הוא בגדר מיעוט המצוי, ויש להתירו בדיעבד.

מקור הדין - מבואר בשו"ע (יו"ד סימן פד ס"ה): "תולעים הנמצאים בקמח וכיוצא בו - אסורים, שמא פירשו ושרצו על הארץ". ע"כ.

ביאורו - תולעים המתהווים בקמח, כל עוד לא יצאו מהקמח וחזרו לתוכו - מותרים, מאחר ואינם בכלל איסור תולעים היות ולא שרצו על הארץ. אך אם יצאו מהקמח וחזרו לתוכו, הרי הם אסורים.

כיום - מאחר והקמח עובר מסלולי צנרת, ולאחר טחינה שוהה בדרך כלל במשך כשבועיים במחסנים, ובמשך זמן זה התולעים זוחלים בכל המקומות, לכן רוב הקמח המצוי כיום, אם נמצאו בו תולעים יש לדונם כפירשו על הארץ וחזרו לתוכו שאסורים באכילה.

חובת הניפוי - מחמת המבואר לעיל, נמצא שהרוצה להשתמש בקמח, חייב לנפותו, היות וזה בגדר מיעוט המצוי שחייב בדיקה בין בקיץ בין בחורף. ולא מועיל בדיקת מדגם כדי לומר שאם מיעוטו נקי סומכים על הרוב. כמבואר בש"ך (סימן פד ס"ק כח).

נפת משי - מאחר והחרקים בקמח עלולים להיות זעירים ביותר, יש לנפות הקמח בנפה שתבטיח שלא יעבור דרכה תולעים אפילו

מדוע התימנים נוהגים לספור ספירת העומר בלשון ארמית?

הרב צבי וינברג

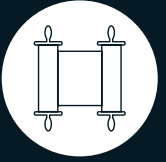
"יספורתם לכם מן חרות השבת מיום הביאתכם את עמר התנופה" (ויקרא כ"ג, ט"ו)

בסידור רבי סעדיה גאון (עמי קנד) - מובא נוסח ספירת העומר בארמית: וז"ל: ביום הראשון: "האידינא חד יומא בעומרא", וביום השני: "תרין יומי בעומרא", וביום השביעי: "יומא שבעה יומי בעומרא דהון חד שבועא", וכשמגיע לליל ה' סיון אומרים: "יומאי ארבעין ותשעה יומי דעומרא דהן שבעה שבועי שלמי", ע"כ.

מנהג התימנים לספור בלשון ארמית, כן כתב המהרי"ץ זצ"ל (מחזור תכלאל חלק שני דף מא: - סדר ספירת העומר בפ"י עץ חיים) וז"ל: המנהג לספור בלשון ארמי, ואולי טעמו כטעם הקדוש שלא יתקנאו בנו המלאכים, לפי שבספירת העומר אנו נכנסים ומתעלים במ"ט שערי טהרה, ומצאתי בס' התניא שמביא ל' הספירה בל' ארמי ע"ש בשם הגאונים, אי נמי אפשר דבבבל נתקן בל' ארמי כדי שייבנו גם העמי ארצות את הספירה, דבאינו מבין לשון הקודש לא יצא כמ"ש המג"א ומשום הכי נתקן בל' ארמי, ע"כ.

ונראה ליתן טעם נוסף מדוע סופרים בארמית, דהנה ב"שבולי הלקט" (ענין תפילה ס"י ח) כתב בשם הר"ר מאיר נר"ו, טעם נוסף

(קב ונקי)

כיצד מלמדת התורה על סדר חשיבותם של שבועת המינים? אורז וענבים – איזה מהם קודם לברכה? באיזה אופן צריך לברך בנפרד על מילוי של עוגה?

דיני קדימה לברכה

- סדר הקדימה לברכה לשני מאכלים משבעת המינים, הוא על פי סדר הזכרתם בתורה: "אֶרֶץ חֹטֵה וְשֹׁעֵרָה וְגִפְן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית וְדִבְשׁ". וכל הסמוך ל'ארץ' הראשונה, חשוב יותר מהסמוך ל'ארץ' השניה, אך הסמוך ל'ארץ' השניה, חשוב יותר מהרחוק מה'ארץ' הראשונה. ולפיכך, סדר חשיבותם הוא: חיטה, זית, שעורה, תמר, גפן, תאנה ורימון.
- גרגירי חיטה ושעורה שברכתם 'האדמה' - נחלקו הפוסקים אם הם נכללים בדין הקדימה הנ"ל וקודמים לפרי משבעת המינים שברכתו 'העץ'.
- פת שברכתה 'המוציא' קודמת לכל המאכלים. וברוב המקרים חובה להקדימה למאכלים אחרים מסיבה נוספת - שלא לגרום לברכה שאינה צריכה, שהרי כשאוכלם בסעודה הם נפטרים בברכות הפת.
- כל דיני הקדימה לברכה שעליהם למדנו עד כה, אינם אמורים באופן שחפץ לאכול רק מאכל אחד, או באופן שהמאכל הקודם לברכה טרם הובא לפניו.
- האוכל כמה מאכלים שברכתם שווה, ואחד מהם ראוי להקדמה על פי סדר דיני הקדימה, וברך על האחר - אין הראוי להקדמה נפטר בברכת השני אלא אם התכוון במפורש לפוטרו.
- האורז, שברכתו 'מזונות', אך לא ניתן לעשות ממנו פת שברכתה 'המוציא', קודם לברכת 'העץ' והאדמה, ונחלקו הפוסקים אם הוא קודם גם לפירות משבעת המינים, או ליין.
- סיכום קדימת הברכות בקצרה: א. 'המוציא'. ב. 'מזונות'. ג. 'הגפן'. ה. 'העץ' משבעת המינים, לפי סדר ההזכרה בתורה. ו. 'האדמה' משבעת המינים. ז. 'העץ'. ח. 'האדמה'. ט. 'שהכל'.
- מאכל ומשקה שברכתם שווה - יש אומרים שניתן להקדים לברכה איזה מהם שירצה; ויש אומרים שצריך להקדים את המאכל לברכה, אלא אם כן המשקה חביב עליו יותר.

'עיקר וטפל' בברכות

- כמה מיני מאכל שאין ברכותיהם שוות המעורבים יחד, ואין בהם מחמשת מיני דגן, אך אחד מהם חשוב מכולם, והאחרים לא נועדו אלא כתוספת למין העיקרי, ולהכשרתו - הריהו נחשב לעיקר, ויברך עליו, והאחרים נפטרים בברכתו.
- מאכל הטפל למאכל אחר, דהיינו שאינו נאכל לשם מזון ושובע, או לשם הנאה ממנו, אלא כנספח המשלים ומכשיר אכילת מאכל אחר - הריהו נפטר בברכת המאכל העיקרי, ואין לברך עליו. אך אם מתערבת באכילתו כוונה גם לאכילת הטפל מצד עצמו - חובה לברך עליו כעל כל מאכל אחר.
- מאכל הטפל למאכל אחר, נפטר בברכת המאכל העיקרי ואין לברך עליו. אולם, אם אוכל את המאכל הטפל, או טועם ממנו, לפני אכילת המאכל העיקרי - צריך לברך עליו.
- האוכל 'קרקרים' ושאר מיני מזונות כיוצא בהם, עם גבינה, יוגורט, 'סלטים', או ממרח כלשהו - מברך רק על מיני המזונות.
- מילוי של עוגה נחשב כטפל לעוגה, ואין לברך עליו בנפרד; אולם, מילוי שיש לו חשיבות בפני עצמו, אשר לא אפאוהו יחד עם הבצק - יש לברך עליו בנפרד.

לקראת שבתות הקיץ הארוכות:

האם ניתן לכתחילה להתפלל ערבית בערב שבת לפני השקיעה?

ועל מה צריכים להקפיד אלו הנוהגים כך?

הרב משה גרין

מלהתפלל ערבית לפני צאת הכוכבים. וכן מנהג רוב האשכנזים בארץ ישראל, שלא להתפלל ערבית לפני צאת הכוכבים. והגרי"ש אלישיב הורה שאין (לאשכנזים) להקל בכך בארץ ישראל אלא במקרים מיוחדים, וכן הורה הגרש"ז אויערבך שאין להקל בכך, כיון שלא ראוי שבמקום אחד יהיה חול לזה ושבת לזה; אולם לדעת הגר"ש ואזנר והגר"נ קרליץ ניתן להקל ולנהוג כן אף בארץ ישראל.

[משנ"ב רסז, ג; ביאורים ומוספים דרשו, 6]

בימות הקיץ, שהימים ארוכים, נהגו במקומות רבים שאף אלו המתפללים בכל ימות השבוע תפילת ערבית לאחר צאת הכוכבים, מתפללים בערבי שבתות לפני השקיעה, בשל השעה המאוחרת לילדים הקטנים, או מטעמי נוחות בעלמא. והנוהגים כן יקפידו להתפלל מנחה לפני פלג המנחה; ובשעת הדחק, ניתן להקל להתפלל ערבית בציבור בבין השמשות, אף כאשר התפללו מנחה לאחר פלג המנחה. ולדעת הגר"א יש להמנע

שבת קייצית - האם מותר להחזיר להקפאה קופסת גלידה שנמסה?

על כך ועוד בפרק זה שהוא כהמשך למלאכת דש ובו דיני הקפאת מים ושאר משקין ואוכלין בשבת

הרב יצחק פוליטנסקי

הקפאת מים

בשונה מהנ"ל כאשר מדובר במאכל כשהוא נוזלי, שיעקר צורת אכילתו היא כאוכל "מוקשה" כגון רוטב מרגל קרושה, אין היתר להכניסו כשהוא נוזלי למקפיא או אפילו למקרר ע"מ להפכו למוקשה, מאחר ואין מטרתו בהקפאה כדי שיחזור אח"כ למצבו הנוזלי כבעבר אלא כדי ליצור דבר מוקשה ואסור.

הקפאת גלידה שנמסה

גלידה שנמסה והיא כעת נוזלית, מותר להכניסה שוב למקפיא אם רוצה לאוכלה בשבת זו, משום שאין זה נחשב כהפיכת משקה לאוכל, כיון שהגלידה ומרכיביה נחשבים כבר גם בעודם נוזלים כאוכל.

הכנסת אוכל למקפיא

כאשר נשאר לו אוכל מסעודתו ורוצה שלא יתקלקל, מותר לו להכניסו למקפיא גם אם יש בו הרבה רוטב, אך יזהר שלא לעשות כן כהכנה לאכילתו אחר השבת.

שומרי קור - קרהונים

יש להסתפק מה הדין בבקבוקים המכילים נוזל מיוחד, שלאחר הקפאתו הוא נשאר קפוא לזמן רב יותר, האם מותר להקפיאם בשבת ולהשתמש בהם לקירור מים או לשמירת קור, מאחר ועיקר שימושם הוא כשהם במצב קפוא, ולא דומה למים שבכך שמקפיאם הוא משנה את ייעודם ולא חשבים כמשקה, לכן בכגון זה ישאל כל אחד שאלת רב בעניין.

(התקציר הובא מספרים ומקורות שונים, אך אין לפסוק ממנו הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

נחלקו הפוסקים לגבי המכניס מים לתא ההקפאה לצורך הפיכתם לקרח, האם פעולה זו תיאסר מדין "נולד" בכך שהנוזלים השתנו במצב צבירתם ונולד כאן מצב צבירה חדש שהוא קרח ובטל ממנו שם משקה, וכן ישנו איסור בכך ש"מוליד" דבר חדש ע"י הכנסתו להקפאה,

מאידך כיון שעתידי הוא מיד עם יציאתו מהמקפיא להנמס מאליו ולחזור לעיקר שימושו הראשון שהוא "משקה" ולפיכך פעולתו לכאורה מותרת.

לכתחילה הורו הפוסקים להימנע מלהכניס מים להקפאה בשבת, אלא כאשר נצרך הדבר מאד לשבת עצמה, וכשמדובר ביו"ט יש אומרים שאין היתר לכך.

בקבוק מים בדלת המקפיא הפתוח

גם לדעת האוסרים להקפיא מים, במקרה שפתח את דלת המקפיא ויש בו מים העומדים להקפאה שעדיין לא הספיקו לקפוא, יש לסמוך בזה להקל לסגור את הדלת בלי להוציא מתוכו את המים, אף שבסגירת הדלת הוא גורם להקפאת המים.

הכנסת מים למקפיא לצורך קירור בלבד

כאשר מעוניין רק לקרר את המים לצורך השבת ולא שיוקפאו, מותר לו לעשות כן וידאג להוציאם לפני שיוקפאו.

הכנסת חלב למקפיא

כאשר מדובר בחלב וכדו' שגם לאחר הקפאתו מוגדר כחלב קפוא, ולא כקרח שהוא דבר חדש, הורו הפוסקים להקל.